

Intern kontroll inom Mittskåne Vatten 2020

2021-02-04

Kristina Johansson

Controller

Innehållsförteckning

Varför utför vi intern kontroll?	3
När utför vi intern kontroll?	3
Intern kontrollmoment 2020.....	4
Sammanfattning av kontrollmoment 2020.....	5
Process – tillträdesskyddet på avloppsreningsverk	5
Process – inventering av krav på hygien vid arbete med dricksvattenledningar.....	6
Process – säkerställa rutiner för avtalsintäkter	7
Process – beslutsunderlag för projekt	8
Process – redovisning och ekonomihantering av projekt	9
Process - prognossäkerhet.....	10
Process – planering av verksamhetsbehov och investeringar	11
Process - delegeringar.....	12
Process - ansvarsutredning	13
Process - ansvarsfördelning	14

Varför utför vi intern kontroll?

Krav på arbete med intern kontroll finns i kommunallagen, och kontrollen utgör en central del i kvalitetssäkringen av alla kommunala verksamheter. Intern kontroll har som syfte att med rimlig grad av säkerhet uppnå en ändamålsenlig och kostnadseffektiv verksamhet, en tillförlitlig finansiell rapportering och information om verksamheten samt efterlevnad av tillämpliga lagar, regler, föreskrifter, riktlinjer med mera.

Den interna kontrollen ska genom att hålla fokus på osäkerheter och risker bidra till att kvalitetssäkra de interna verksamhetsprocesserna på olika områden.

All verksamhet är behäftad med risk för att det blir fel någonstans i processkedjan. Att systematiskt arbeta med riskanalyser innebär inte att felen med automatik elimineras. Dock skapas bättre förutsättningar att identifiera vad som kan gå fel, och detta ger möjlighet att identifiera konsekvenserna av felen. Åtgärder kan då sättas in för att minska sannolikheten att något icke önskat inträffar, liksom för att begränsa konsekvenserna om det ändå sker.

Den interna kontrollen ska

- Leda till att en god kontrollmiljö skapas, det vill säga en organisationskultur där alla är medvetna om vilka spelregler, attityder och värderingar som gäller. Lagstiftning, verksamhetsmål, policyer, riktlinjer och rutiner ska kunna tillämpas på ett enkelt och naturligt sätt utifrån ett tydligt definierat ansvar och klart definierade befogenheter.
- Genom systematisk riskanalys prioritera områden där högre sannolikhet föreligger att det blir fel och att felen kan leda till allvarliga konsekvenser.
- Säkerställa att kontrollaktiviteterna, så långt som möjligt, integreras i ordinarie verksamhet och ingår som inbyggda delar i de processer som behövs för att nå politiskt beslutade mål och grunduppdrag som följer lagstiftning, reglemente och ägardirektiv.
- Säkerställa att samtliga chefer och medarbetare har tillgång till den information, uppdaterad och tillgänglig som de behöver för att utföra sitt arbete säkert och effektivt.
- Säkerställa att verksamhetsprocesserna kontinuerligt anpassas till förändrade förutsättningar. Omvärldsförändringar kräver löpande utvärdering av processerna för styrning och kontroll av verksamheterna.

Kontrollmiljön är summan av de attityder och värderingar som präglar verksamheten i stort och smått. En god kontrollmiljö präglas av hög etik och kompetens. Uppföljningen och återrapporteringen av de olika aktiviteterna i den interna kontrollplanen ska, tillsammans med återkommande riskanalyser, fungera som underlag för utvärdering av arbetet med intern kontroll.

När utför vi intern kontroll?

Arbetet med intern kontroll ska ske löpande under året. I november 2020 hölls en utbildning för granskare och samordnare kring intern kontroll. Utbildningen hölls av PwC.

Under 2020 gjordes en första återrapportering av arbetet på nämndsmötet den 7 december.

Den slutliga återrapporteringen presenteras i samband med årsredovisningen.

Intern kontrollmoment 2020

Under 2020 har följande kontrollmoment utförts

- tillträdesskydd på avloppsreningsverk
- inventering av krav på hygien vid arbete med dricksvattenledningar
- säkerställa rutiner för avtalsintäkter
- beslutsunderlag för projekt
- redovisning och ekonomihantering av projekt
- prognossäkerhet

Dessutom har uppföljning av kvarstående kontrollmoment från 2019 gjorts

- planering av verksamhetsbehov och investeringar
- delegeringar
- ansvarsutredning
- ansvarsfördelning

Årets interna kontroller är klara och presenteras i detalj nedan.

Sammanfattning av kontrollmoment 2020

Process – tillträdesskyddet på avloppsreningsverk

ANSVARIG

Projektledare

BESKRIVNING OCH AVGRÄNSNING

Fysisk säkerhet syftar till att skydda Mittskåne Vattens verksamhet, lokaler, utrustning och informationskapital. Skyddet bör ha funktioner för att förebygga, upptäcka och återställa störningar. Skyddets nivå ska stå i proportion till förekommande risker. Vid utformning av fysiskt skydd ska åtgärderna och utrustningen som används i möjligaste mån följa vedertagna normer och/eller svensk standard. Dimensioneringen av det fysiska skyddet måste alltid utformas från fall till fall och påverkas bl. a. av byggnadens konstruktion och läge samt vilken typ av utrustning och information som hanteras. Utformning av tillträdesskyddet måste alltid utgå från vilken verksamhet som hanteras, hur mycket stölbegärlig utrustning som finns samt hur många personer som rör sig på anläggningarna. Utrymmen som har särskilda säkerhetskrav ska utformas så att endast behöriga personer ges tillgång till utrustning och information. Extern och egen personal, som inte har behörighet, bör övervakas kontinuerligt då de ska utföra arbete i ett säkrat utrymme. Detta ska också journalföras med uppgift om tidpunkt, namn på icke-behörig personal samt namn på behörig ansvarig besöksmottagare. Det ska finnas skriftliga regler för vem som har tillträde till anläggningen. Nyckel-, kort- och kodinnehav ska vara förtecknade. Detta bör samordnas på ett ställe.

KONTROLLMETOD

Kontroll av ovanstående utförs genom fysiskt besök på samtliga anläggningar med kontroll av journaler och förteckningar enligt ovan. Eventuellt får detta kontrollmoment kvarstå till 2021 – detta ifall inte alla anläggningar hinns med under 2020.

RISK- OCH VÄSENTLIGHETSBEDÖMNING

Brister i fysisk säkerhet kan medföra att de logiska säkerhetsskydden sätts ur spel. Fysisk säkerhet handlar inte bara om skydd mot kriminella handlingar, exempelvis inbrott och stöld. Brand, översvämning, oväder samt olyckor och katastrofer som orsakas av fel i tekniska system eller mänskliga misstag utgör ett minst lika stort hot mot organisationens verksamhet.

RESULTAT

För att kontrollera detta moment ska enligt planen alla reningsverk besökas. Innan detta utfördes ställdes frågan till driftavdelningen om de hade rutin för detta och vilka personer som är behöriga och obehöriga på reningsverken i organisationen. Svaret blev att det inte finns någon rutin men att detta håller på att tas fram. Utifrån detta föreslår jag att detta moment skjuts fram till nästa år.

Nyckelkort hanteras och dokumenteras.

ÅTGÄRDER

Upprätta rutin för hur externa och obehöriga ska hanteras vid besök på avloppsreningsverken. Det behöver även fastställas vilka i organisationen som är behöriga på vilket ställe.

Process – inventering av krav på hygien vid arbete med dricksvattenledningar

ANSVARIG

Drifftekniker

BESKRIVNING OCH AVGRÄNSNING

Dricksvatten är vårt viktigaste livsmedel och ska hanteras som ett livsmedel. Dricksvattenkvaliteten hos kunden är beroende av god beredning på vattenverk samt en säker distribution i ledningsnätet. På ledningsnätet arbetar främst inhyrda entreprenörer men även egen personal. Syftet med kontrollmomentet är att säkerställa krav på hygienutbildningar och rutiner för entreprenörer samt egen personal som arbetet med distributionen av dricksvatten. Inom ramen för kontrollmomentet 2020 är fokus på vår egen personal. Resultatet kan sedan användas för att ställa rätt krav på entreprenörer.

KONTROLLMETOD

Utför en inventering över rutiner och krav på hygienutbildningar som finns på vår egen personal. Om behov föreligger ska förslag till förändring av kravnivå vad gäller utbildningar och rutiner tas fram.

RISK- OCH VÄSENTLIGHETSBEDÖMNING

Brister i hygien vid arbete på ledningsnätet kan leda till förorening och mikrobiologiskt tillväxt i våra ledningar och att dricksvattenkvaliteten hos kunden påverkas negativt. I värsta fall kan kunder bli sjuka.

RESULTAT

Anställda inom driftenheten har generellt god utbildningsnivå gällande hygien. Detta finns dokumenterat hos driftchef. MSV har upprättade rutiner för arbete på både ledningsnät och anläggningar, dock behöver dessa ses över på regelbunden basis för att behållas aktuella. Miljöingenjör har sedan tidigare arbetat fram ett hygienavtal som gäller externa entreprenörers arbete vid hygienkänsliga anläggningar.

ÅTGÄRDER

Enhetschefer gör sammanställning på sin enhet vilken/vilka medarbetare som är i behov av att förnya sin hygienutbildning. Giltighetstiden är generellt 3 år och enhetschefer bör därför föra in utbildningsdatum och utgångsdatum för anställdas utbildning för att undvika period utan giltighet. Därefter kan ledningsgruppen boka lämplig nätbaserad utbildning för samtliga berörda inom MSV. Blanketten för hygienavtal gällande anläggningar kan utvecklas till en för ledningsarbete så MSV får underskrift av entreprenör att arbetet följer våra rutiner och direktiv. Detta är ett verktyg vi kan utöka inom organisationen, exempelvis för VA-ingenjör att få underskrivet av entreprenörer, så spårbarhet vid eventuella avsteg erhålls.

Process – säkerställa rutiner för avtalsintäkter

ANSVARIG

Projektledare

BESKRIVNING OCH AVGRÄNSNING

Ansvariet för att säkerställa att avtalsintäkter erhålls ligger på Kundserviceenheten. Kontroll kommer att ske om det finns rutin upprättad för uppföljning av intäkts-, leverans- och entreprenadavtalen. I kontrollen ingår att studera hur det säkerställs att informationen når fram och att debitering sker av kunden.

KONTROLLMETOD

Stickprov – granskning av slumpvis utvalda avtal. Förslag på eventuella förändringar i rutiner ska tas fram.

RISK- OCH VÄSENTLIGHETSBEDÖMNING

Det finns en risk för att det saknas rutiner för avtalsintäkter och att rutiner inte följs. Det finns en risk för att uppföljning av avtal inklusive intäkter blir personberoende och inte fungerar när personer slutar. Sammanfattningsvis finns det sålunda en risk för att Mittskåne Vatten inte erhåller de intäkter som är reglerade i avtal.

RESULTAT

Det finns avtal mellan Höör och Hörby kommuner angående leverans av VA-tjänster gällande områdena Häggenäs och Fogdarp. Det finns även avtal med större kunder som Ugglarps slakteri och även med MERAB angående slam som tömts från trekammarbrunnar och lämnas på reningsverken. Idag finns det inga nedskrivna rutiner för hur dessa avtal hanteras och det finns därför risk för att det är personberoende om dessa fakturor skickas eller inte. Då kunskapen idag finns inom organisationen handlar det endast om att detta ska skrivas ner för att säkra upp att det finns en rutin om det i framtiden skulle ändras.

ÅTGÄRDER

Ta fram rutin för de fakturor som ska skickas till avtalskunder. Om möjligt hade det varit bra om de förs in så man kan se överskådligt när de olika fakturorna ska skickas, alternativt att organisationen får en påminnelse om detta när det är dags.

Process – beslutsunderlag för projekt

ANSVARIG

VA-administratör

BESKRIVNING OCH AVGRÄNSNING

Finns ett upprättat och dokumenterat beslutsunderlag samt ett juridiskt korrekt beslut om uppstartade projekt?

KONTROLLMETOD

Dokumentgranskning och intervjuer.

Välj slumpmässigt ut ett antal olika projekt från år 2018 och framåt.

Granskningen ska konstatera om det finns uppgifter om kostnader för såväl enskilt år som hela projektperioden, orsak till projektet, effekter av projektet samt tidsplan. Kontroll ska också göras att beslutet gjorts av behörig person.

RISK- OCH VÄSENTLIGHETSBEDÖMNING

Felaktiga projektbeslut kan leda till extrakostnader, förseningar och skadestånd samt dålig publicitet.

RESULTAT

Anser att det finns bra rutiner då det gäller beslutsunderlag för projekt.

ÅTGÄRDER

Behövs någon som verifierar att samtliga moment har utförts, till exempel kan det finnas en beslutslogg som angivna nyckelpersoner ansvarar för. Någon som attesterar och godkänner att beslutslogg är komplett alt. dokument som verifierar att beslutslogg är komplett.

Process – redovisning och ekonomihantering av projekt

ANSVARIG

VA-administratör

BESKRIVNING OCH AVGRÄNSNING

Undersök om samtliga projektkostnader verkligen påförs aktuellt projekt. Är dessa kostnader rimliga? Läggs rimlig tid på projektet jämfört med liknande projekt?

KONTROLLMETOD

Dokumentgranskning och intervjuer.

Välj slumpmässigt ut ett antal olika projekt från år 2018 och framåt.

Granskningen ska vidimera att projektets olika delaktiviteter har redovisats och tidsberäknats samt att redovisningen av ekonomi och tid ligger i linje med beräkningarna vid uppstart av projektet.

RISK- OCH VÄSENTLIGHETSBEDÖMNING

Felaktig projektredovisning kan leda till extrakostnader samt att vi inte kan dra lärdom av projekthanteringen framöver.

RESULTAT

Krävs kontinuerlig uppföljning samt bättre styrdokumentation under pågående projekt. Dokument kan återanvändas som riktlinjer vid framtida projekt även om olika projekt kräver olika styrdokument.

ÅTGÄRDER

Ta fram en mall med spaltade punkter för projekt – används som DAGBOK.

Process - prognossäkerhet

ANSVARIG

VA-administratör

BESKRIVNING OCH AVGRÄNSNING

Gör vi användbara och tydliga prognoser för uppföljning av investeringar?

Undersök hur prognoser avseende budget och projektkostnader stämmer med verkligheten.

KONTROLLMETOD

Dokumentgranskning och intervjuer.

Välj slumpmässigt ut ett antal olika projekt från år 2018 och framåt, samt budgetering och utfall för stickprovsvalda konton.

Granskningen ska konstatera om redovisningen av ekonomi och tid för projekt ligger i linje med beräkningarna vid uppstart av projektet, samt att utfall och budget har överensstämmelse för utvalda konton enligt ovan.

RISK- OCH VÄSENTLIGHETSBEDÖMNING

Ofullständig information kan ge felaktiga prognoser, som i sin tur försvårar planering av framtida projekt. Detta kan förorsaka ekonomisk skada och dålig publicitet.

RESULTAT

Kontrollmomentet har inte genomförts under året pga. tidsbrist.

ÅTGÄRDER

Kontrollmomentet finns med i intern kontrollplanen för 2021.

Process – planering av verksamhetsbehov och investeringar

ANSVARIG

Controller

BESKRIVNING OCH AVGRÄNSNING

I vilken grad finns det långsiktiga investeringsplaner som hanterar kommande utmaningar för verksamheten?

Ges medarbetarna kontinuerlig information om verksamhetens ekonomiska utveckling och ges de möjlighet att ge återkoppling kring verksamhetsbehov och investeringar?

KONTROLLMETOD

Dokumentgranskning och intervjuer

RISK- OCH VÄSENTLIGHETSBEDÖMNING

Otydlig mål- och resultatstyrning samt bristande ekonomisk styrning kan göra det svårt att få igenom taxehöjningar och investeringar. Det kan begränsa kommunernas möjlighet att växa och utvecklas samt att uppfylla miljö- och kvalitetskrav.

RESULTAT

Uppföljning har gjorts av tidigare utförd granskning. Det kan konstateras att det finns en beslutad långsiktig investeringsplan som revideras kontinuerligt för att spegla de utmaningar som verksamheten står inför.

Information om verksamhetens ekonomiska utveckling och återkoppling kring verksamhetsbehov och investeringar ska ske på arbetsplatsträffar fyra gånger per år. Under 2020 har inte arbetsplatsträffar inom alla verksamheter genomförts i tänkt omfattning på grund av pandemin och vakanser. Detta innebär att information och återkoppling inte har varit tillräcklig under 2020.

ÅTGÄRDER

Målsättningen med information om den ekonomiska utvecklingen och återkoppling kring verksamhetsbehov och investeringar på arbetsplatsträffar fyra gånger per år kvarstår och planeras och bör prioriteras under 2021.

Den långsiktiga investeringsplanen ska fortsätta att revideras kontinuerligt och ingå i ett naturligt arbete med budget och prognos för verksamheten.

Process - delegeringar

ANSVARIG

Controller

BESKRIVNING OCH AVGRÄNSNING

Är delegationsordningarna uppdaterade och speglar faktisk beslutsrätt? Har ansvarsdelegeringarna gällande arbetsmiljö till VA-organisationen skett på ett korrekt sätt?

KONTROLLMETOD

Intervjuer och granskning av dokument.

RISK- OCH VÄSENTLIGHETSBEDÖMNING

Vår tvådelade beslutsorganisation kan medföra att fel instans fattar beslut och att chefer eller förtroendevalda inte förstår sitt ansvar. Finns det otydligheter vad gäller roller och ansvar?

RESULTAT

Ingen uppdatering har skett av delegeringarna under 2020 och det finns fortfarande oklarheter i befintlig delegationsordning gällande ansvar från nämnden ned till utövare.

ÅTGÄRDER

Tf VA-chef arbetar vidare 2021 med uppdatering av arbetsmiljöansvar och delegeringar.

Arbetsmiljödelegeringarna, som är under bearbetning av extern part, bör fastställas.

Process - ansvarsutredning

ANSVARIG

Controller

BESKRIVNING OCH AVGRÄNSNING

Hur hanteras skillnaden i styrdokument?

Får nämnden det stöd den behöver för att driva ett effektivt arbete? Finns det en ansvarsutredning?

KONTROLLMETOD

Intervjuer genomförs.

RISK- OCH VÄSENTLIGHETSBEDÖMNING

Det kan finnas en diskrepans mellan värdkommunens och nämndens styrdokument.

RESULTAT

Det finns fortfarande otydligheter i styrdokument eftersom det finns två VA kollektiv som lyder under två olika kommuner. Till exempel är ekonomiuppföljningen fortsatt svårhanterad med olika ekonomisystem, olika avstämningsdatum och tidplaner.

Regelbundna nämndsmöten hålls där informationsutbytet sker.

Ansvarsutredning är genomförd och skickad från VR-nämnden till respektive kommunstyrelse i september. Båda kommunstyrelserna har svarat att organisationsform ska utredas och i övrigt har inte förslagen beaktats.

ÅTGÄRDER

Mer samsyn behövs i styrdokumentet för verksamheten.

Förslag att ansvarsutredningen tas upp i samband eller efter utredning om organisationsform.

Process - ansvarsfördelning

ANSVARIG

Controller

BESKRIVNING OCH AVGRÄNSNING

Finns det tydligt avgränsat och dokumenterat vad som faller inom VA-kollektivets ansvarsområde respektive skattekollektivets?

Hur hanteras ärenden där VA-kollektivets intresse står i konflikt med skattekollektivets?

KONTROLLMETOD

Dokumentgranskning och intervjuer.

RISK- OCH VÄSENTLIGHETSBEDÖMNING

Är processerna internt otydliga vad gäller ärenden som berör skattekollektivet och taxekollektivet? Otydligheter kan medföra att förtroendet för organisationen minskar.

RESULTAT

Det finns fortsatt en risk att det är otydligt om hur det stämmer överens med lagstiftningen gällande ekonomihanteringen för skattekollektivet respektive VA-kollektivet då det är två kommuner med olika rutiner, system och hantering.

Det är otydligt hur delegering/reglemente/lagstiftning "hålls" samman.

Konflikter som rör ärenden där VA-kollektivets intresse står i konflikt med skattekollektivets har inte hanterats. Vilken arena eller vilka som representerar de olika kollektiverna är oklart.

ÅTGÄRDER

Förslag att ta fram tydlig dokumentation om vilka ansvarsområden respektive kollektiv har samt att utbilda både tjänstemän och politiker inom området.

Tillse att delegeringsordningen faller väl samman med reglemente och lagstiftning.

Beakta svårigheterna med ansvarsfördelningen i utredning om en annan samverkansform för Mittskåne Vatten.

Förslag att problematiken med ärenden där VA-kollektivets intresse står i konflikt med skattekollektivets hanteras i kommande förändringar av nämndsstruktur och styrande dokument.